

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด

- 1.1 ความหมายของยาเสพติด
- 1.2 ประเภทของยาเสพติด
- 1.3 ยาเสพติดที่แพร่หลายในปัจจุบัน
- 1.4 สภาพทั่วไปของปัญหาการติดยาเสพติด
- 1.5 ปัจจัยการแพร่ระบาดของยาเสพติด

2. สภาพทั่วไปที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด

- 2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 2.2 สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา
- 2.3 สถานการณ์และแนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา

3. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด

- 3.1 นโยบาย มาตรการและแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 3.2 กลยุทธ์ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
- 3.3 การแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มที่มีประสพการณ์ในการ ใช้ยาเสพติดและนักเรียนติดยาเสพติด

3.4 แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในระดับจังหวัดและอำเภอ

3.5 สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในอำเภอจันทหาร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด

1.1 ความหมายของยาเสพติด

ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

ดำรง วาสนะสมสิทธิ์ (2536 : 15) ให้ความหมายของยาเสพติดว่า หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการกิน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วจะทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อยๆ มีอาการอยากยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง และสุขภาพทรุดโทรมลง

กรมวิชาการ (2538 : 14) ให้ความหมายของสารเสพติดไว้ว่า หมายถึง สารที่เสพเข้าไปในร่างกายไม่ว่าจะเป็นวิธีการใดๆ เมื่อร่างกายได้รับเข้าไปแล้วจะต้องได้รับอยู่เป็นประจำ และจะต้องเพิ่มขนาดของสารนั้นขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดผลร้ายต่อร่างกายและจิตใจ หรือเกิดเฉพาะด้านจิตใจอย่างเดียว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสารนั้นๆ

กรมวิชาการ (2540 : 42) กล่าวว่า สารเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ผู้ใช้สารเสพติดจะต้องเพิ่มปริมาณของสารขึ้นเรื่อยๆ
2. เมื่อใช้ไปนานๆ จะทำให้เกิดความต้องการอยากเสพสารชนิดนั้นๆ อย่างรุนแรงระงับไม่ได้ ทำให้สุขภาพเสื่อมโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ
3. เมื่อหยุดใช้ยาหรือถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพ จะทำให้เกิดอาการของการอยากยา เรียกว่าลงแดงหรือเสียนยา

สรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีการใดๆ เช่น กิน สูบ ดม ฉีด ฯลฯ ติดต่อกันระยะหนึ่งแล้วมีผลต่อร่างกายและจิตใจลักษณะสำคัญ เช่น มีความต้องการเพิ่มขนาดยา เพิ่มการเสพ มีความต้องการเสพยาทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ทำให้สุขภาพทรุดโทรม ร่างกายชุ่มพอม มีโรคแทรกซ้อน และทำให้เกิดอาการทางโรคประสาท จิตใจไม่ปกติ

1.2 ประเภทของยาเสพติด

ณัฐสิทธิ์ เอี่ยมเจริญ (2541: 60-80) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดแบ่งตามฤทธิ์ของยา ที่มีผลต่อร่างกาย ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1.2.1 ยากระดบประสาท (Depressant) เป็นยาที่ทำให้ประสาทและสมองมีนชา จิตใจและอารมณ์เฉื่อยชา กล้ามเนื้ออ่อนคลาย เช่น เฮโรอีน ยานอนหลับ มอร์ฟีน เป็นต้น

1.2.2 ยากระตุ้นประสาท (Stimulant) เป็นยาที่ทำให้ระบบประสาท และสมอง ตื่นตัวและกระวนกระวาย ไม่่วงนอน เมื่อหมดฤทธิ์ยาแล้วจะหมดแรง อ่อนเพลีย ตัวสั่น และ อาจจะหมดสติถึงขั้นเสียชีวิตได้ เช่น แอมเฟตามีน โคเคอีน ไบกระท่อม เป็นต้น

1.2.3 ยาหลอนประสาท (Hallucinogen) เป็นยาที่ทำให้ประสาทหลอน เป็นภาพ ที่ผิดไปจากปกติ ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกายแปรปรวน มีปฏิกริยาที่ผิดไปจากความจริง ทั้งหมด เช่น แอล.เอส.ดี. ดี.เอ็น.ที, กัญชา เป็นต้น

1.2.4 ยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสาน (Mixed) เป็นยาที่กดประสาทอยู่ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อเสพเข้าไปเป็นจำนวนน้อย และเมื่อเพิ่มปริมาณการเสพมากขึ้นจะทำให้เกิดประสาทหลอนได้ เช่น กัญชา เป็นต้น

1.3 ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในปัจจุบัน

ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทยในปัจจุบันและพบว่ามีการใช้กันจำนวนมาก ได้แก่ (สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2542ข : 20)

1.3.1 ฝิ่น (Opium)

จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 2 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2535) เนื้อฝิ่นได้มาจากยางที่กรีดจากผล (กระเปาะ) ฝิ่นมีสีน้ำตาล กลิ่นเหม็นเขียว รสขม เรียกว่าฝิ่นดิบ และหาก นำฝิ่นดิบมาต้มเคี่ยวหรือหมัก จะได้ฝิ่นที่มีสีน้ำตาลไหม้ปนดำมีรสขมเฉพาะตัว เรียกว่า ฝิ่นสุก ทั้งฝิ่นดิบและฝิ่นสุกมีฤทธิ์ในการกดระบบประสาท ในอดีตทางการแพทย์ใช้เป็นยาระงับอาการปวด แก้โรคท้องเดินและไอ

ยางฝิ่นมีสารเสพติดอยู่มากแต่ตัวสำคัญ คือ โคเคอีนกับมอร์ฟีน ดังนั้นคนที่ติด ฝิ่นก็หมายความว่าติดโคเคอีนและมอร์ฟีนที่อยู่ฝิ่นนั่นเอง ต่อมามีการพัฒนาสังเคราะห์ไปสู่ เฮโรอีน ซึ่งออกฤทธิ์เร็วมาก มอร์ฟีนใช้ในการแก้ปวด โคเคอีน มีคุณสมบัติแก้ปวดและแก้ไข้แต่

ทำให้ติดซึ่งจะเป็นส่วนผสมของยาแก้ไข ฤทธิ์ของยากลุ่มนี้จะกระตุ้นสมองในส่วน Brain Reward

1.3.2 มอร์ฟีน (Morphine)

เป็นสารอัลคาลอยที่สกัดได้จากยางฝิ่น มีลักษณะเป็นสีขาวนวล สีครีม สีเทา เกือบขาว ไม่มีกลิ่น รสขม ละลายน้ำง่าย จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 2 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2535) มีฤทธิ์ในการกดประสาทและสมองรุนแรงกว่าฝิ่นประมาณ 8-10 เท่า เสพติดได้ง่าย มีลักษณะต่างกัน เช่น อัดเป็นเม็ด เป็นผง เป็นแท่งสี่เหลี่ยม มีเครื่องหมาย 999 หรือ OK เป็นสัญลักษณ์

มอร์ฟีนมีระยะเวลาการออกฤทธิ์ประมาณ 4-8 ชั่วโมง วิธีเสพด้วยการกิน (เป็นเม็ด) จะทำให้การออกฤทธิ์ได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากมีการทำลายโดยตับ วิธีการเสพโดยการฉีด ทำให้การออกฤทธิ์ได้เต็มที่โดยเฉพาะการฉีดเข้าเส้นเลือด ร่างกายมีการขับมอร์ฟีนออกทางปัสสาวะโดยเฉลี่ยใช้เวลาประมาณ 2 วัน จึงขับออกหมด แต่บางรายอาจตรวจพบหลังเสพได้ 7 วัน เนื่องจากร่างกายมีการดูดกลับเข้าไป

1.3.3 เฮโรอีน (Heroin)

เป็นยาเสพติดให้โทษชนิดรุนแรง ประเภท 1 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2535) เฮโรอีนได้จากการสังเคราะห์ตามกรรมวิธีทางเคมี เฮโรอีนมีความรุนแรงกว่ามอร์ฟีนประมาณ 4-8 เท่า และรุนแรงกว่าฝิ่นประมาณ 30-80 เท่า เฮโรอีนที่แพร่ระบาดในปัจจุบันมี 2 ชนิดคือ

1) เฮโรอีนบริสุทธิ์หรือเฮโรอีนเบอร์ 4 มีลักษณะเป็นผงละเอียดสีขาวชนิดนี้จะมีเนื้อเฮโรอีนสูงถึงร้อยละ 90-95 ไม่มีกลิ่น รสขมจัด (นิยมเรียกว่า ผงขาว) นิยมเสพโดยวิธีฉีด สูบ ฯลฯ

2) เฮโรอีนผสมหรือเฮโรอีนเบอร์ 3 นิยมเรียกกันทั่วไปว่า แต้ป ไอร่เหย ลักษณะเป็นเกลือไม่มีกลิ่น มีหลายสีต่างๆ กัน เช่น สีม่วงอ่อน สีดินลูกรัง ฯลฯ ชนิดนี้จะมีเนื้อเฮโรอีน ประมาณ 5-20 เป็นเฮโรอีนไม่บริสุทธิ์ เนื่องจากมีสารพิษประเภทสารหนูสตีกันนิน กรดประสานทอง ฯลฯ เป็นส่วนผสมอยู่ด้วย นิยมเสพโดยวิธีสูดไอร่เหย

1.4 สภาพทั่วไปของปัญหาการติดยาเสพติด

ปัญหาการติดยาเสพติดนับได้ว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่และร้ายแรงของชาติที่ต้องดำเนินการปราบปราม ป้องกัน และแก้ไขให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศชาติ ปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุหลายๆ ประการ และมีการแพร่ระบาดหลายๆ วิธีจึงทำให้มีผู้ติดยาเสพติดมาก โดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา และยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มทวีมากยิ่งขึ้นและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความสูญเสียในด้านต่างๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2538 : 23-24)

ปัญหาทางด้านสุขภาพ ผู้ที่ติดยาเสพติดทุกคนจะเกิดปัญหาทางด้านสุขภาพ ดังนี้

1. ด้านสติปัญญา
2. ด้านร่างกาย
3. ด้านจิตใจและอารมณ์

ปัญหาทางด้านครอบครัว ถ้าหากครอบครัวใดมีผู้ติดยาเสพติด ก็จะทำให้ครอบครัวเกิดความสับสนวุ่นวายมีแต่ปัญหา มีความขัดแย้ง ทะเลาะเบาะแว้ง ขาดความรับผิดชอบ ขาดความสามัคคี ความเสียสละ โดยมุ่งแต่เพียงหาสิ่งเสพติดให้ได้เท่านั้น ไม่สนใจต่อหน้าที่การงานและทำงานไม่ได้เพราะนายจ้างหรือหน่วยงานไม่ไว้วางใจ และในขณะที่เดียวกันเงินทองที่หามาได้ก็จะนำไปซื้อยาเสพติดหมด ไม่มีเงินเลี้ยงดูครอบครัวและญาติพี่น้องรังเกียจ ทำให้เสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล

ปัญหาเศรษฐกิจ ในสภาพปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสภาพเศรษฐกิจของชาติกำลังประสบปัญหาหนัก และยังพบว่าความยากจนของประชากรในชาติยังมีอยู่มาก และเมื่อนักเรียนนักศึกษาได้ใช้ยาเสพติดมากขึ้น จึงทำให้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชาติและครอบครัวได้ กล่าวคือรัฐจะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการปราบปราม ป้องกัน อีกทั้งยังต้องสั่งซื้อยาจาก ต่างประเทศเพื่อใช้ในการบำบัดรักษา เศรษฐกิจของครอบครัวก็ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการประกอบอาชีพเพื่อนำรายได้มาเลี้ยงดูและจุนเจือครอบครัว รัฐบาลสูญเสียแรงงาน

ปัญหาทางด้านสังคม ในสภาพปัจจุบันถึงแม้ว่าประเทศชาติได้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการ เทคโนโลยี และวัตถุไปมากก็ตาม แต่ผลการพัฒนาประเทศนั้น ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย เช่น ชุมชนแออัด เกิดอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ อันเนื่องมาจากยาเสพติด

ปัญหาหมลภาวะเป็นพิษ โรคเอดส์ โรคมะเร็ง อาชญากรรม เป็นต้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการติดยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่กำลังแพร่ระบาดและลุกลามไปอย่างรวดเร็วและมากขึ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียน นักศึกษา ที่ติดยาเสพติดเสียบุคลิกภาพ เป็นแบบอย่างที่ไม่

ดีแก่นักเรียน นักศึกษาและบุคคลอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นการสร้างนิสัยที่จะนำไปสู่การใช้ยาเสพติดชนิดอื่นๆ และเมื่อติดยาเสพติด โอกาสที่จะเลิกยาก และยังมีแนวโน้มที่จะชักชวนให้ผู้อื่นใช้ยาเสพติดอีกด้วย

ปัญหาทางด้านความมั่นคงของชาติ เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งของชาติ และถ้าประเทศใดที่มียาเสพติดแพร่ระบาดและประชากรถูกมอมเมาด้วยสิ่งเสพติดต่างๆ จะทำให้รัฐต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีคุณภาพและยังต้องสูญเสียงบประมาณและเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนมาก เพื่อการปราบปราม ป้องกัน และบำบัดรักษา

1.5 ปัจจัยการแพร่ระบาดของยาเสพติด

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในปัจจุบันมีมาก และมีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นวัยรุ่นมีแนวโน้มเอียงที่จะใช้ยาเสพติดที่มีปริมาณที่สูง ทั้งนี้มีปัจจัยที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ (กรมวิชาการ, 2540 : 30-34)

1.5.1 ติดยา นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ และเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการใช้ยา และยาเสพติด เมื่อก้าวถึงยานั้นมีความหมายไปถึงแหล่งผลิตยาจำหน่ายยา ฤทธิ์ของยาและผู้ใช้ยา ซึ่งในปัจจุบันนี้การซื้อขายจำหน่ายยาเป็นไปอย่างแพร่หลาย และหาได้ง่ายในราคาที่ไม่แพงนัก มีสีสันสวยงามน่ารับประทาน และยายังเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อีกด้วย

เมื่อยามเจ็บป่วยก็ต้องใช้ยาในการบำบัดรักษา จะเห็นได้ว่ามียาบางชนิดที่มีฤทธิ์ร้ายแรงมาก ทำให้เสพติดได้ง่าย เช่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เป็นต้น ถ้าหากการใช้ยาประเภทดังกล่าวอย่างไม่ระมัดระวังแล้วก็จะทำให้มีผลต่อการติดยาได้ง่ายมาก ถึงแม้รัฐบาลได้ออกกฎหมายควบคุมและปราบปรามยาประเภทดังกล่าวอย่างเข้มงวดแล้วก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏว่ามีผู้เสี่ยงกระทำการค้าขายยาประเภท ดังกล่าวอยู่จนทุกวันนี้ ซึ่งทำให้ยาเสพติดค่อนข้างจะหายาก มีราคาแพงและผิดกฎหมายจึงทำให้มีผู้หันเหไปใช้ยาชนิดอื่นแทน เช่น ยานอนหลับ ยาขยัน ยาแก้ปวดประสาท ยากระตุ้นประสาท ยาแก้ปวด เป็นต้น ซึ่งยาเหล่านี้สามารถหาซื้อได้ง่ายมากจากร้านขายยาทั่วไป ทั้งนี้แล้วแต่ชนิดของยา และการที่บุคคลหันไปใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ ทดแทนนั้น เพราะยาบางชนิดมีฤทธิ์ต่อระบบประสาททำให้ผู้ใช้ยาเกิดความพึงพอใจ ลืมความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียดไปใช้ได้ชั่วคราว และในที่สุดถ้าใช้ยาประเภทนั้นบ่อยๆ ก็จะทำให้ตกเป็นทาสของยาเสพติดได้ ซึ่งถ้าหากขาดยาจะทำให้ผู้นั้นเกิดความรู้สึกกระสับกระส่าย กระวนกระวาย อารมณ์ฉุนเฉียว หงุดหงิด ร่างกายชুবวม ปวดศีรษะ ปวดท้อง มีความต้องการที่จะหายามาใช้อีก เพื่อให้ร่างกายและจิตใจทำงานไปตามปกติ

1.5.2 คน นับได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดการแพร่ระบาดของการใช้ยาและยาเสพติด เนื่องจากการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ยาในการบำบัดรักษาอาการป่วยนั้นๆ หรือเนื่องจากความต้องการ และความพึงพอใจต่อการให้ยาชนิดต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่เป็นวัยรุ่นจะนิยมใช้ยากันมากซึ่งในระยะเริ่มแรกของการใช้ยาก็ยังไม่มีการติด แต่เมื่อใช้ไปในระยะเวลาอันยาวนาน และปริมาณที่มากขึ้นก็จะทำให้ติดยาเสพติดได้ และในการติดยาเสพติดที่เกิดจากคนนั้นเป็นผลจากเหตุดังนี้

1) บุคลิกภาพ ซึ่งเป็นลักษณะรวมของบุคคล และเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดู การให้ความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่างๆ แก่นักเรียน นักศึกษา ที่กำลังเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา บุคลิกภาพของบุคคลใดอ่อนแอ ก็มีแนวโน้มที่จะใช้ยาเสพติดได้ง่าย โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่มีนิสัยเกรง ขาดความรักความอบอุ่น มีความบกพร่องทั้งทางร่างกายและจิตใจ ชอบประพฤตินไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์กับสังคมอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี จึงหันเหชีวิตโดยการใช้อาหารหรือยาเสพติดเพื่อคลายความทุกข์ ความเครียด ความวิตกกังวล และในที่สุดก็จะตกเป็นทาสของยาเสพติด และมีบุคลิกภาพที่อ่อนแอไม่พึงปรารถนาของสังคม

2) ความรู้ความเข้าใจในปัจจุบันนี้มีความก้าวหน้า เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้น มนุษย์ทุกคนต้องดิ้นรนในการแสวงหาความรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว การมีความรู้เรื่องยาข้อมมีส่วนในการคุ้มครองป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นๆ ใช้ยาไปในทางที่ผิดหรือกระทำผิดกฎหมายของการใช้ยาได้แต่ก็ปรากฏว่านักเรียน นักศึกษา ยังมีความสับสนในเรื่องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาโดยขัดกับหลักการที่ได้รับจากสถานศึกษากับการปฏิบัติจริง เช่น ยังเห็นภาพครู อาจารย์ พ่อแม่ เพื่อนๆ และญาติพี่น้อง เสพยาเสพติดได้โดยไม่มีผลอะไรเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดความคิดในการเรียนรู้โดยอยากทดลองใช้บ้าง

3) ทักษะคิดและค่านิยม ในสภาพของสังคมในปัจจุบันนี้ยังมีการปลุกฝังทักษะคิดและค่านิยมผิดๆ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา เช่น ผู้ชายต้องแสดงความกล้าหาญในลักษณะต่างๆ ต้องดื่มสุรา สูบบุหรี่ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและเพื่อนฝูง ถึงแม้สิ่งเหล่านั้นจะต้องเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตและทำให้ตกเป็นทาสของยาเสพติดก็ตาม

4) สภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตของนักเรียน นักศึกษา หันเหไปสู่วินาและยาเสพติดได้มากขึ้น เช่น สภาพแวดล้อมของเพื่อนๆ ที่ใช้ยาเสพติด สภาพแวดล้อมของชุมชนแออัด สภาพแวดล้อมตามศูนย์การค้า คอฟฟี่ช็อป หรือแหล่งมั่วสุมอบายมุขต่างๆ

สภาพของครอบครัวที่ทะเลาะเบาะแว้งหรือแตกแยก สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่อยู่ใกล้แหล่ง มั่วสุมอบายมุข สิ่งต่างๆ ดังกล่าวเป็นตัวส่งผลให้นักเรียนนักศึกษาไปใช้ยาและยาเสพติดเพื่อการ ทดลอง การชักชวนจากเพื่อน การประชดชีวิตของตนเอง และผลที่สุดก็จะทำให้เป็นทาสของ ยาเสพติด

5) สภาพพัฒนาการวัยรุ่น เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง เนื่องจากเป็นวัยที่คาบเกี่ยว กันระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ การเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ วัยรุ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัวที่นำไปสู่การใช้สารเสพติดได้ในที่สุด

2. สภาพทั่วไปที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด

2.1 สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

จากรายงานผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งทางด้านการลดปริมาณ ยาเสพติด และลดความต้องการยาเสพติด แม้จะกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ระดับหนึ่งก็ตาม แต่โดยภาพรวมเหมือนว่าปัญหายาเสพติดกลับจะขยายความรุนแรงขึ้น ดังจะเห็น ได้จากรายงานของสื่อมวลชนบ่อยๆ เรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับยาบ้า และยาเสพติดอื่นๆ พฤติกรรมการผลิต ลักลอบค้าและการใช้ยาเสพติดในรูปแบบแปลกๆ มีปรากฏเป็นข่าวให้เห็น เช่นเดียวกัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นเด่นชัดว่า ปัญหายาเสพติดยังคงมีอยู่ไม่ เปลี่ยนแปลง การค้นพบที่จะมีแนวโน้มลดลงของการใช้ยาเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่ง เป็นเพียงแค่ เครื่องชี้ให้เห็นแนวโน้มของการเพิ่มขึ้น ในการใช้ยาเสพติดชนิดอื่นๆ หรืออาจเป็นสัญญาณบ่งถึง การที่จะเกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดใหม่ขึ้นมาแทนที่เท่านั้นเอง (สำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 3)

ในปีที่ผ่านมามียาเสพติดชนิดหนึ่งที่มีการขยายตัวของปัญหาอย่างรวดเร็ว และมี แนวโน้มของการขยายตัวอย่างกว้างขวาง คือ ยาบ้า หรือแอมเฟตามีน เพราะในขณะนี้ปรากฏว่ามีการขยายตัวออกไปทุกมิติ ทั้งการผลิตการค้าและการแพร่ระบาด ในด้านการผลิตได้เริ่มขยาย พื้นที่ไปอีกหลายจังหวัด ทั้งพื้นที่ผลิตหัวเชื้อ และพื้นที่ผลิตอัดเม็ด ส่งผลให้เกิดการกระจาย เทคโนโลยีการผลิตไปยังกลุ่มผู้ผลิตยาบ้าใหม่ๆ มากขึ้น รวมทั้งการกระจายการผลิตไปยังกระบวนการชนกลุ่มน้อยที่ค้ายาเสพติด บริเวณชายแดนไทย-พม่า ซึ่งบางกลุ่มที่เคยผลิตเฮโรอีนมาก่อน

พื้นที่ดังกล่าวจะทำหน้าที่กระจายยาบ้าไปสู่พื้นที่ต่างๆ การผสมผสานของกลุ่มการค้ายาบ้าในพื้นที่กับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่จนเป็นกลไกที่เข้มแข็งที่ทำหน้าที่ปกป้องการค้ายาบ้า ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวนับวันแต่จะมีการขยายตัวมากขึ้น ในทุกภาคของประเทศในด้านการแพร่ระบาดก็เช่นเดียวกัน ปัจจุบันปริมาณการจำหน่ายยานับว่ามีปริมาณมากขึ้น และกระจายตัวไปในพื้นที่ต่างๆ

ทั่วประเทศ รวมทั้งขยายฐานกลุ่มประชากรที่เสพยาบ้าจากประชากร แรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มประกอบอาชีพเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่งกลุ่มแรงงานภาคเกษตรกรรมไปสู่เยาวชน ทั้งในและนอกสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 26)

การพัฒนาของกระบวนการผลิตยาบ้า ประกอบกับผลตอบแทนสูงที่ได้รับจากการค้าขายบ้าง และการพกพาสะดวก มีส่วนทำให้การใช้กัญชาและสารระเหยมีแนวโน้มลดลง แต่การลักลอบค้ายาบ้า ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่เคยดำเนินการโดยกลุ่มคนจำนวนไม่กี่กลุ่มในบางพื้นที่รอบๆ กรุงเทพมหานคร ได้กลับกลายเป็นการดำเนินการโดยคนหลายกลุ่มหลายพื้นที่ ทำให้มีกลุ่มผู้ใช้มีความหลากหลายขึ้น รวมทั้งนักเรียน นักศึกษา และผู้ใช้แรงงานเกือบทุกประเภท และนอกจากนี้ยังมียาเสพติดชนิดใหม่ๆ และยาที่นำไปใช้ในทางที่ผิดที่สำคัญมีโคเคน และยาอีซึ่งได้จากการลักลอบนำเข้า ซึ่งเริ่มแพร่ระบาดในประเทศไทยมากขึ้น ปัจจุบันการแพร่ระบาดแม้ว่าจะจำกัดอยู่ในกลุ่มคนบางกลุ่ม แต่มีแนวโน้มจะขยายตัวไปยังกลุ่มประชากรทั่วไป ไม่นานนัก หากไม่มีระบบป้องกันที่ดี ในอนาคตชนิดของยาเสพติด และกลุ่ม ผู้ใช้ยาเสพติดจะมีหลากหลายและมีแนวโน้มอีกประการหนึ่งที่จะตามมา คือ ผู้ใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่จะกลายเป็นผู้ใช้มากกว่าหนึ่งชนิด ซึ่งยากต่อการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้ นอกจากวงจรการผลิต การค้า และฤทธิ์ของยาเสพติดแล้ว สภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อกูลต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยเหมือนกัน การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว โดยขาดการเตรียมความพร้อมที่ดี ทำให้เกิดปัญหาด้านแรงงาน และปัญหาการค้ารังสีด้วย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไปในขณะที่โรงเรียนจะต้องตอบสนองต่อนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรม ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนต้องเปลี่ยนไป ครูจะมีความผูกพันกับวิชาที่สอนมากกว่าที่จะผูกพันใกล้ชิดกับนักเรียน สถาบันครอบครัวและโรงเรียนได้อ่อนแอลงไม่สามารถเป็นที่พึ่งของเยาวชนภายในครอบครัวของสังคมได้ จึงทำให้การเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดขาดหายไป โอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการใช้ยาเสพติดมากขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 3-4)

2.2 สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา

ปัญหาเสพติดในสถานศึกษา ได้ทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการใช้ยาเสพติดของนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งมีการใช้ยาเสพติดที่ร้ายแรงเกือบทุกประเภท เช่น กัญชา ยาบ้าและเฮโรอีน ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทวีความรุนแรงอย่างน่าเป็นห่วงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา โดยระบาดในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง และภาคเหนือ ในขณะที่ปัญหาการใช้กัญชาและเฮโรอีนยังไม่ได้ลดลงแต่ประการใด ปัญหาได้มีแต่การใช้ยาเสพติดในสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการที่นักเรียน นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ขายให้กับเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง มีทั้งลักษณะของการขายเพื่อหารายได้สำหรับการซื้อหาเสพติดมาใช้ของตนเอง และการขาย ในลักษณะของการเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการค้ายาเสพติดรายย่อย ที่ปลอมตัวเป็นนักเรียน นักศึกษา เข้าไปในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการทำทนายกฎหมายเป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่น่าเป็นห่วงสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้ คือ การสูญเสียทรัพยากรที่สำคัญอันเป็นกำลังแรงงานของชาติในอนาคต ความล้มเหลวทางการศึกษา ความเสียหายของเศรษฐกิจในครอบครัวที่คาดหวังการมีงานทำของลูกหลาน หลังจากจบการศึกษา ปัญหาสุขภาพร่างกายอันเนื่องมาจากการใช้ยาเสพติด และโรคร้ายอันเนื่องมาจากการมั่วสุมใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการติดเชื้อ โรคเอดส์ของนักเรียนนักศึกษาที่ใช้เข็มและกระบอกฉีดเฮโรอีนร่วมกัน และการมั่วสุมทางเพศของนักเรียน นักศึกษาที่ใช้ยาบ้าทั้งชายและหญิง ผลกระทบของปัญหาการใช้ยาเสพติดนำมาซึ่งความเศร้าโศกเสียใจของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนครูอาจารย์ จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น

จากการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษาที่ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ได้มีการสำรวจการใช้ยาบ้าในสถานศึกษาโดยการสุ่มเก็บตัวอย่างปีสวาระนักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 118,375 คน และพบว่ามึนักเรียนใช้ยาบ้าจำนวน 1,375 คน คิดเป็นร้อยละ 1.16 เมื่อพิจารณาจากการแพร่ระบาดของยาบ้า ในนักเรียน นักศึกษา พบว่า นักเรียนในภาคกลางใช้ยาบ้ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.08 รองลงมา เป็นภาคเหนือ 1.94 สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ มีการใช้ร้อยละ 0.13 และ 0.30 ตามลำดับ การใช้ยาบ้าในสถานศึกษาจะพบว่ามีทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา โดยพบมากที่สุดในระดับอาชีวศึกษา ร้อยละ 2.40 เมื่อคำนวณจากนักเรียนอาชีวศึกษาของรัฐ จำนวน 362,744 คน จะใช้ยาบ้า จำนวน 8,706 คน ส่วนระดับมัธยมศึกษามีอัตราการใช้ยาบ้า ร้อยละ 1.07 เมื่อคำนวณจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภาครัฐทั่วประเทศ 2,420,365 คน จะเป็นนักเรียนมัธยมใช้ยาบ้าถึง 25,898 คน (สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2542 ก : 1-2)

2.3 สถานการณ์และแนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา

ปัญหาเสพติดในสถานศึกษาในภาพรวมกล่าวได้ว่ากระจายไปทั่วไปทุกพื้นที่ของประเทศจากการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย การศึกษาของสำนักงาน ปปส. และการศึกษาสถานการณ์ยาเสพติด ในสถานศึกษาของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตลอดจนข้อมูลผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาของสำนักงาน ปปส. ทำให้เห็นภาพสถานการณ์ในภาพรวม และแนวโน้มของปัญหา ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.3.1 มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น เหตุผลของการใช้เพื่อความสนุกสนาน สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม มีการเกิดขึ้นของแหล่งบันเทิง และอบายมุขรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้นรองรับความต้องการของคนในสังคม ประกอบกับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มีกลุ่มอิทธิพลอยู่เบื้องหลังการค้าและผู้ขาย ผู้ผลิตยังได้กำไรงดงามจากการผลิตและการขายยาเสพติด

2.3.2 สถานการณ์การแพร่ระบาดของสารระเหยไม่ได้ลดลง แต่ยังคงมีการแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุมชนแออัดในเขตเมือง และกรุงเทพมหานคร ในขณะที่ยังไม่มีมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของสารระเหยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สารระเหยจึงเป็นยาเสพติดที่หาได้ง่ายและมีราคาถูก

2.3.3 การแพร่ระบาดของเฮโรอีนในสถานศึกษา ยังมีต่อไปในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร แม้ว่าจะมีราคาแพงและหาได้ยากขึ้น แต่ผู้เสพยาก็ยอมซื้อในราคาที่แพงขึ้น ประกอบกับมีนักเรียน นักศึกษาที่ติดยาเฮโรอีน อยู่ในสถานศึกษาจะเกิดภาพของการหาเหยื่อใหม่ เพื่อให้ได้เงินและเฮโรอีนมาเสพ ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อนักเรียนที่ติดยาเฮโรอีน ที่จะต้องหาลูกค้าขายเครือข่ายของตนไม่มีที่สิ้นสุด ประกอบกับฤทธิ์ของเฮโรอีนที่ติดยาจะทำให้ปัญหาการติดยาเฮโรอีนในสถานศึกษาไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะแก้ไข (สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2542ข : 2)

3. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด

3.1 นโยบาย และมาตรการด้านการป้องกันยาเสพติด ของกระทรวงศึกษาธิการ

3.1.1 นโยบาย ด้านการป้องกันยาเสพติด ของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้งานด้านการป้องกัน และการแก้ปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาเป็นนโยบายสำคัญและเร่งด่วนที่ทุกหน่วยงานในสังกัดจะต้องร่วมมือกัน ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดมา ทั้งนี้ได้มีการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติดของ กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540-2544) เป็นแผนหลัก 5 ปี โดยยึดกรอบนโยบายตามแผน ป้องกันยาเสพติดของประเทศและนโยบายของรัฐบาล ซึ่งในทางปฏิบัติได้มีการปรับรายละเอียด กิจกรรมให้สอดคล้องตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ส. และอนุกรรมการชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ เหมาะสม และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มของปัญหาที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยสรุปนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 12)

1) สถานศึกษาต้องกำหนดให้ครู อาจารย์รับผิดชอบ และดูแลนักเรียนอย่าง ใกล้ชิด โดยกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างครู อาจารย์ต่อจำนวนนักเรียน และครอบครัวของ นักเรียน

2) สถานศึกษาต้องประสานงานและขอความร่วมมือผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมวิชาชีพ ตำรวจ และทหาร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในรูปแบบคณะกรรมการประจำสถานศึกษา

3) หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาต้องให้ความรู้ความเข้าใจถึงโทษและ พิษภัยของสารเสพติดกับนักเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ต้องกำหนดกิจกรรมเพื่อการป้องกัน สารเสพติดไว้ในแผนงาน และกิจกรรมของสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาตลอดทั้งปี โดยนำกิจกรรมด้านดนตรี กีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มาใช้ในการต่อต้าน และแก้ไขปัญหา ยาเสพติดด้วย

4) ให้สถานศึกษาถือว่านักเรียนที่ติดยาเสพติดเป็นเสมือนผู้ป่วยที่ต้องให้ความ ช่วยเหลือ ดูแล และส่งไปบำบัดรักษาโดยไม่ต้องไล่ออก กรณีนักเรียนที่ได้รับการบำบัดรักษาแล้ว หากมีความประสงค์ไม่กลับมาเรียนในสถานศึกษาเดิม ให้สถานศึกษาประสานงานจัดหาสถาน ศึกษาใหม่ให้ โดยสถานศึกษาใหม่ต้องร่วมมือรับนักเรียนและไม่ทอดทิ้งนักเรียนเหล่านั้น

5) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ทุกคนต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ด้วยจิตสำนึกและวิญญูณ โดยมีเป้าหมายให้ลดจำนวนผู้ติดสารเสพติดในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาปลอดยาเสพติด ภายในปีการศึกษา 2544

6) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ทุกคนและบุคลากรให้สถานศึกษาหากพบข้อมูลหรือเบาะแสที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในสถานศึกษา ต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบทันทีตามลำดับชั้นจนถึงต้นสังกัด เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการแก้ไข

7) ให้นำหน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการลงโทษตามขั้นตอนของวินัยและกฎหมายอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้ที่พบว่าครู อาจารย์ และบุคลากรในหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด และกรณีที่กระทำความผิดอย่างชัดแจ้งหรือถูกจับกุมดำเนินคดี ให้ดำเนินการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และหากผู้บริหารละเลยหรือขาดความเอาใจใส่รับผิดชอบ ผู้บริหารจะต้องได้รับโทษด้วย

8) ครู อาจารย์ บุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาที่มีผลงานและได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดอย่างจริงจังจนสำเร็จตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและตามโครงการ โรงเรียนสีขาวจะได้รับพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ

9) หน่วยงานในระดับกรมต้องให้ความสำคัญในการควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนงานทางการศึกษาและสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดอย่างใกล้ชิดและจริงจัง

10) ให้กรมและหน่วยงานทางการศึกษา ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดของสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และรายงานผลให้คณะกรรมการ ปปส.ศธ. ทราบ

3.1.2 มาตรการด้านการป้องกันยาเสพติด ของกระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดมาตรการเป็นแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้

1) กรณีพบนักเรียนติดยาเสพติดในโรงเรียนทางโรงเรียนจะไม่ไล่ออก แต่จะต้องการความช่วยเหลือเสมือนหนึ่งเป็นผู้ป่วย โดยให้ได้รับการบำบัดรักษาให้หาย สามารถที่จะศึกษาเล่าเรียนต่อไปได้

2) กรณีนักเรียนติดยาเสพติด จะขอย้ายโรงเรียนเนื่องจากถูกข่มขู่ จากผู้จำหน่ายให้ขอย้ายได้ โดยหัวหน้าสถานศึกษาประสานกันโดยตรง เพื่อพิจารณาแผนการเรียนและความเหมาะสมเป็นกรณีๆ ไป

3) ในกรณีที่นักเรียนหรือบุคลากรในโรงเรียน เป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดให้โทษให้ใช้มาตรการทางกฎหมายโดยตรง เพราะโรงเรียนไม่อาจปกป้องผู้ทำผิดกฎหมายได้ และเพื่อไม่เป็นการเปิดทางให้แก่นักเรียนเป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดในโอกาสต่อไป

จากนโยบาย และมาตรการของกระทรวงศึกษาธิการ ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2544 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการจัดทำโครงการ โดยเกี่ยวกับการกำหนดให้บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบแก้ไขปัญหายาเสพติด การสำรวจการติดยาของนักเรียน การประชุมชี้แจงแก้ไขปัญหายาเสพติด การกำหนดให้มีโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ในแผนปฏิบัติของโรงเรียน และการใช้มาตรการที่เหมาะสมต่อนักเรียนที่ติดยา

2) ด้านบุคลากรที่รับผิดชอบ โดยเกี่ยวกับการจัดครูให้เหมาะสมกับงานป้องกันแก้ไขยาเสพติดในโรงเรียน การกำหนดให้นักเรียนรับผิดชอบแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันแก้ไขยาเสพติดในโรงเรียน ทำการฝึกอบรมนักเรียนให้เป็นผู้นำการป้องกันแก้ไขยาเสพติดในโรงเรียน ครู และนักเรียนคูงานนอกสถานศึกษาในการป้องกันแก้ไขยาเสพติด

3) ด้านการจัดกิจกรรม โดยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่นักเรียนในสถานศึกษา การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในทุกวิชา เจริญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในโรงเรียน จัดให้มีการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด และจัดให้การอบรมจริยธรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

4) ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุข ตำรวจ ทหาร เครือข่ายองค์กรในชุมชน และสถาบันศาสนาเพื่อร่วมกันป้องกันยาเสพติด

5) ด้านการกำกับติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยเกี่ยวกับการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามผลการปฏิบัติงาน และการควบคุมความประพฤติของนักเรียน

3.2 แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

การศึกษาและติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา บ่งชี้ให้เห็นว่า สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะยาบ้าได้แพร่ระบาดเข้าไปในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา สำหรับการดำเนินงานในสถานศึกษานั้น รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของงานป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา มุ่งที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.2.1 นักเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติดจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดเป็นอย่างดี และมีเจตคติที่ต่อต้านยาเสพติด

3.2.2 นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติดมาแล้วจะหยุดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด ต้องได้รับการช่วยเหลือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้อยู่ในบรรทัดฐานที่เหมาะสม

3.2.3 นักเรียนที่ติดยาเสพติดจะต้องได้รับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ

Rajabhat Mahasarakham University
ร่างกาย และจิตใจให้สมบูรณ์ เข้มแข็ง และกลับมาศึกษาเล่าเรียนดังเดิม

3.2.4 นักเรียนและนักศึกษาที่มีส่วนในขบวนการค้ายาเสพติดในโรงเรียน จะได้รับการลงโทษตามกฎหมาย หากไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายข้างต้นบรรลุวัตถุประสงค์ คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ 2544 จึงกำหนดให้มีแผนงานหลัก 9 แผน ด้วยกันคือ

- 1) แผนงานการศึกษาและเผยแพร่ความรู้
- 2) แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก
- 3) แผนงานพัฒนาการบริหารและการจัดการ
- 4) แผนงานพัฒนาบุคลากร
- 5) แผนงานจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูล - ข่าวสาร
- 6) แผนงานรณรงค์ป้องกันสารเสพติด
- 7) แผนงานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ
- 8) แผนงานความร่วมมือกับต่างประเทศ
- 9) แผนงานวิจัยและประเมินผล

3.3 กลยุทธ์ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จำเป็นต้องดำเนินการด้วยวิธีการเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย โดยระดมทรัพยากรทางการศึกษา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนี้

3.3.1 ให้มีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการ โดยการจำแนกนักเรียนออกตามลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออก การจำแนกกลุ่มเป้าหมายตามลักษณะของพฤติกรรมเสี่ยงนี้ จะทำให้สามารถกำหนดมาตรการที่จะดำเนินการกับแต่ละกลุ่มได้อย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ดังนี้

- 1) กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด
- 2) กลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้เหล้า บุหรี่ หรือเริ่มทดลองใช้ยาเสพติดบางชนิดและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่นๆ แต่ยังไม่ติดยาเสพติด
- 3) กลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด
- 4) กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด

3.3.2 ระดมทรัพยากรของโรงเรียนและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน สมาคมครู ผู้ปกครอง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

3.3.3 ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขยาเสพติด กิจกรรมเหล่านี้ควรมีครู อาจารย์เป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำนักเรียนด้วย

การดำเนินงานในแต่ละกลุ่มให้มีการผสมผสานมาตรการที่เหมาะสมกับการดำเนินงานในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ระดมทรัพยากรในโรงเรียนและชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนอีกด้วย ส่วนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในนักเรียนกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด และกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด ที่ประชุมได้มีมติมอบหมายในสำนักงาน ปปส. กำหนดรูปแบบและกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

- 1) จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ใช้ยาเสพติดประเภทต่างๆ ทั่วประเทศ ในภาพรวม คาดว่ามีประมาณร้อยละ 2 ของนักเรียนทั้งหมด และหากไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการกับปัญหาก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- 2) ยาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ในระดับชั้นต่างๆ ปรากฏดังนี้

2.1) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ในพื้นที่ชุมชนแออัดและในหมู่บ้านชนบทมีพฤติกรรมในการเสพยาเสพติดเป็นหลักและปัจจุบันเริ่มที่จะมีพฤติกรรมการใช้ยาบ้า

2.2) เสพยาบ้า เฮโรอีนและกัญชาเป็นหลัก และในปัจจุบันยาบ้าจะเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มของการแพร่ระบาดรุนแรง โดยจะเริ่มใช้ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.3) กลุ่มนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า ที่มีฐานะปานกลางถึงร่ำรวย เริ่มนิยมเสพยาเสพติดที่มาจากต่างประเทศ ที่สำคัญ ได้แก่ ยาอี (เอกซ์ตาซี) โคเคน แต่ยังคงอาศัยอยู่ในวงแคบอยู่เนื่องจากมีราคาค่อนข้างแพง

3) สาเหตุสำคัญที่ทำให้ปัญหาเสพยาเสพติดในสถานศึกษาแพร่ระบาดรุนแรงยิ่งขึ้น น่าจะมีสาเหตุปัจจัยสำคัญ 2 ประการดังนี้

3.1) ปัจจัยทางด้านอุปสงค์

3.1.1) กลุ่มนักเรียนที่ใช้ยาเสพติดเป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งมีความเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน แต่จิตใจอ่อนไหวขาดความหนักแน่น มั่นคง ขาดประสบการณ์อยากรู้อยากลอง ชอบลองของแปลกใหม่ในชีวิต ชอบเลี้ยงภัยแสวงหาความสนุกสนานโดยขาดความรับผิดชอบ วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่ใช้ยาเสพติดสูงเมื่อเปรียบเทียบกับวัยอื่นๆ

3.1.2) การเปลี่ยนแปลงวิธีการเสพยาเสพติด จากการกินไปสู่การเสพโดยวิธีสูบหรือเผาแล้วสูดควันเข้าปอด ทำให้ยาออกฤทธิ์ของยาเสพติดจากการเสพอย่างรวดเร็ว ผู้เสพจะมีอาการเมาเคลิ้ม สนุกสนานอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นติดใจฤทธิ์ยาเสพติดจากการเสพด้วยวิธีนี้ ประกอบกับสังคมข่าวสารที่รวดเร็วในปัจจุบัน การเลียนแบบกันเองในหมู่วัยรุ่น จึงทำให้การแพร่ระบาดเป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นยังมีนักเรียนนักศึกษา บางกลุ่มที่มั่วสุมเที่ยวกลางคืนตามแหล่งอบายมุขต่างๆ จะใช้ยาเสพติดเพื่อให้สามารถเที่ยวสนุกสนานได้ทั้งคืนโดยไม่เหน็ดเหนื่อยและไม่ง่วงนอน

3.3.3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ได้แก่ ปัญหาครอบครัว สภาพที่ครอบครัวตกอยู่ในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทำให้พ่อแม่ต้องดิ้นรนหางานทำ ไม่มีเวลาให้กับลูก ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้าง การขาดความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว ขาดคนคอยอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดทำให้ขาดตัวแบบที่เหมาะสม ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ครอบครัวบางครอบครัวมีส่วนในการสร้างเจตคติที่ดีต่อการใช้ยาเสพติด ครอบครัวที่ได้ประโยชน์จากการใช้ยาบ้าในการทำงาน เช่น ครอบครัวของเกษตรกรชาวไร่ อ้อย ไร่ มัน และผู้ประกอบการอาชีพในเวลากลางคืนนักเรียนจึงคุ้นเคยกับการใช้ยาบ้า และเห็นว่าเป็นเรื่องไม่เสียหายที่จะใช้ยาบ้าดังเช่นผู้ปกครองใช้อยู่

3.3.4) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน นักเรียนต้องการเข้ากับเพื่อน ต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ต้องการเป็นคนเด่นและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน จึงยินดีที่จะใช้ยาเสพติดร่วมกับเพื่อนๆ การใช้ยาบ้าในโรงเรียนจึงเป็นพฤติกรรมกลุ่ม กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการใช้ยาเสพติดของนักเรียน และนักเรียนเกือบทุกคนที่เสพยาเสพติดครั้งแรกในโรงเรียน เพื่อนจะมีบทบาทในการจัดหาเสพยาเสพติดให้ทดลองเสพยา

3.2) ปัจจัยอุปทาน

3.2.1) มีแหล่งจำหน่ายยาเสพติด ที่สามารถสนองความต้องการของนักเรียน เช่น โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนแออัด หรือใกล้ชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยมีแหล่งจำหน่าย ได้แก่ บ้าน ร้านค้า ตลาด สถานบริการปั้มน้ำมัน คิวมอเตอร์ไซค์ และแหล่งจำหน่ายที่เป็นบุคคล นักเรียนจะซื้อยาบ้าจากแหล่งเหล่านี้แล้วนำไปเสพยาในโรงเรียน

3.2.2) มีแหล่งค้ายาเสพติดในโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่สามารถเข้าออกโรงเรียนได้ โดยไม่เป็นที่สังเกตของยามรักษาการของครูเวร ซึ่งบุคคลที่เป็นแหล่งจำหน่ายยาเสพติดในโรงเรียน ได้แก่ ครู-อาจารย์ ภารโรง พ่อค้า แม่ค้า ที่จำหน่ายอาหารในโรงเรียนและเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง

3.2.3) นักเรียนนำเข้ามาขายให้เพื่อนในโรงเรียน ซึ่งจำแนกได้ 2 ลักษณะคือ

(1) นักเรียนที่ติดยาเสพติด นำยาเสพติดเข้ามาจำหน่ายในโรงเรียน โดยหวังได้เงินเพื่อไปซื้อยาบ้าและได้เสพยาของแถมจากการขายได้ตามเป้า ดังนั้นการปล่อยให้นักเรียนติดยาเสพติดในโรงเรียน นักเรียนที่ติดยาเสพติดนั้นจะพัฒนาเป็นนักค้ารายย่อยในที่สุด

(2) นักเรียนลักลอบนำเข้ามาจำหน่าย โดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการค้ายาเสพติดนอกโรงเรียน หากไม่รับดำเนินการโรงเรียนก็จะเป็นแหล่งกระจายยาเสพติดที่ปลอดภัยที่สุดสำหรับนักค้ารุ่นเยาว์

3.2.4) การพัฒนาการของกระบวนการขายตรง ซึ่งแต่เดิมผู้เสพยาต้องไปหาซื้อยาบ้าตามแหล่งต่างๆ แต่ปัจจุบัน เนื่องจากนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ที่มีอำนาจซื้อจึงเป็นเป้าหมายของการขายตรงโดยนักเรียนด้วยกันเอง จะชักชวนเพื่อนๆ ให้เสพยาฟรีก่อนเมื่อติดใจแล้วจึงขายให้ในที่สุด (สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2542ก : 3-4)

3.4 การแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด และนักเรียน

ติดยาเสพติด

กลยุทธ์สำคัญของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษา ประการหนึ่ง คือ การผสมผสานมาตรการที่เหมาะสม ในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาในการดำเนินงานหน่วยงานปฏิบัติในพื้นที่จะ ต้องพิจารณาดำเนินการมาตรการป้องกัน ปรามปรามและบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพไป พร้อมๆ กันตามสถานการณ์ของพื้นที่นั้น

การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง จริงจัง ด้วยการให้ความ เอาใจใส่ดูแล ให้ความรักความอบอุ่น และป้องปรามพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากครู อาจารย์ และพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนจะเป็นภูมิคุ้มกันในการป้องกันยาเสพติดได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปรามปรามต้องปฏิบัติอย่างจริงจังและเฝ้าระวังทั้งในสถานศึกษาและชุมชน รอบๆ โรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดถูกควบคุมให้อยู่ในวงจำกัด ย่อมทำให้ การดำเนินงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติดหรือกลุ่มเสี่ยง และการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนติดยาเสพติดควรเป็นการร่วมมือของ 3 หน่วยงาน คือ สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว และสถาบันบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ในการดำเนินมาตรการแทรกแซงพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง สถาบันการ ศึกษา และสถาบันครอบครัวต้องร่วมมือกันดำเนินการ ส่วนการแก้ไขปัญหานักเรียนติดยาเสพติด นั้น สถาบันบำบัดรักษาโดยแพทย์และพยาบาล และเพื่อมิให้นักเรียนต้องเสียเวลาเรียนในช่วงของ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ สถาบันศึกษาควรมีบทบาทในการติดตามผลการบำบัด นักเรียนที่ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว โดยมีการดำเนินงานของครูอาจารย์ และนักเรียน นักศึกษา ซึ่งผ่านการอบรมอย่างดี ช่วยทำหน้าที่ในการเป็นผู้ประคับประคอง ให้กำลังใจ และความช่วยเหลือ แก่นักเรียนที่ผ่านกระบวนการบำบัดจากสถานศึกษา โดยมีเพื่อน และครอบครัวให้กำลังใจ ให้ความรักความอบอุ่นและความสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด การดำเนินงาน โดย อาศัยความร่วมมือของสถาบันการศึกษา และสถาบันครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริม ให้นักเรียนที่สามารถเลิกยาเสพติดได้ มีบทบาทสำคัญในการเป็นเพื่อน พี่เลี้ยงช่วยเหลือนักเรียนที่ ติดยาคนอื่นๆ จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่า และความสำคัญของตนเอง เป็นการป้องกันการหัน กลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำได้เป็นอย่างดี (สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.

มาตรการในการดำเนินการกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การศึกษามาตรการในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้วยการทดลองใช้ยาเสพติด หรือใช้ยาเสพติดมาระยะหนึ่ง แต่ยังไม่ได้ติดยาเสพติดพบว่ารูปแบบที่ใช้ และประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหานี้ คือการใช้มาตรการแทรกแซง

(Intervention) โดยเรียกชื่อมาตรการดังกล่าวแตกต่างกันไป เช่น คลินิกสุขภาพนักเรียน คลินิกสุขภาพวัยรุ่น

มาตรการแทรกแซง เป็นมาตรการที่ใช้กับนักเรียนที่เริ่มมีปัญหาการใช้ยาเสพติด โดยที่นักเรียนนั้นยังไม่ติดยาเสพติด มาตรการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการใช้ยาเสพติดและพฤติกรรมอื่นๆ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) หยุดพฤติกรรมในการใช้ยาเสพติด
- 2) ให้คำปรึกษาแนะนำนักเรียนและผู้ปกครองเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม
- 3) ป้องปราม โดยการเข้มงวดในการตรวจเพื่อป้องกันการลักลอบการนำยาเสพติดเข้าไปใช้ในโรงเรียนและที่บ้าน เข้มงวดในเรื่องเวลาการมาโรงเรียนและกลับบ้าน และการสุ่มตรวจปัสสาวะกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

4) สร้างนักเรียนแกนนำกลุ่มเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่เริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

3.5 แนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในระดับจังหวัดและอำเภอ

3.5.1 แนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดจังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ด (2546 : 3-4) ได้กำหนดโครงการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ดังนี้

- 1) การสำรวจข้อมูลข่าวสาร สภาพปัญหาเสพติดและติดตามสถานการณ์ปัญหาตลอดจนรวบรวมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการ กำหนดพื้นที่เป้าหมาย
- 2) ดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำนวยการสั่งการ ระดมสรรพกำลังของส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถดำเนินงานตามขั้นตอนการปฏิบัติ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามความจำเป็น
- 3) กำหนดองค์กร และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ให้ความคุ้มครองกับบุคคลที่ปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

4) พิจารณาให้ชุมชนให้โทษกับผู้ปฏิบัติงาน เสนอความเห็นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อพิจารณาโยกย้ายข้าราชการและลูกจ้างของรัฐภายในอำเภอแล้วแต่กรณี และเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ส. เกี่ยวกับการให้ชุมชนให้โทษหรือ โยกย้ายผู้ปฏิบัติงาน

5) ประสานงานกับองค์กรเอกชน องค์กรประชาชน และประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมตามโครงสร้างในลักษณะของประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามยุทธศาสตร์ราชภัฏ-รัฐร่วมใจ ด้านกัญชาเสพติด

3.5.2 แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอจันทรา

กลุ่มงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดร้อยเอ็ด (2546 : 2-6) ได้ดำเนินการ โครงการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ของอำเภอจันทรา ดังนี้

1) การรณรงค์ป้องกันกลุ่มเสี่ยง

1.1 สร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว

1.2 บิดามารดา ผู้ปกครอง เป็นตัวอย่างที่ดี

1.3 สร้างจิตสำนึกและการประชาสัมพันธ์

1.4 การลดปัจจัยเสี่ยง เช่น ควบคุมแหล่งอบายมุข

1.5 สร้างปัจจัยเสริม เช่น การออกกำลังกาย การปฏิบัติตามหลักศาสนา

2) การติดตามดูแลผู้เสพ/ผู้ติด

2.1 ผู้เสพคือ ผู้ป่วยที่ทุกคนต้องให้โอกาส

2.2 ให้กำลังใจและดูแลผู้เสพ เพื่อให้กลับตัวเป็นคนดี คือผู้สังคม

2.3 พี่นฟูดูแล ให้อาชีพหลังการบำบัด

2.4 เผื่อระวังติดตามและรายงานเมื่อพบผู้ติด/ผู้เสพ

2.5 ประสานงานกับโรงพยาบาลประจำอำเภอ

3) การติดตามผู้ผ่านการอบรม โครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน

3.1 ผู้สำนึกผิดควรได้รับการให้อภัย

3.2 ประสานงานให้มีอาชีพสุจริต

3.3 ติดตามดูแลพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.6 สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในอำเภอจันทหาร

3.6.1 ข้อมูลทั่วไป

ฝ่ายข้อมูลและสถิติ อำเภอจันทหาร (2544 : 1-2) ได้รวบรวมข้อมูลทั่วไปของอำเภอจันทหารไว้ดังนี้ อำเภอจันทหารประกาศตั้งเป็นกิ่งอำเภอจันทหาร เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2532 โดยแยกเขตการปกครองจากอำเภอเมืองร้อยเอ็ด และยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2538 มีพื้นที่ประมาณ 165,058 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2544 : 253) ปัจจุบันแบ่งเขตการปกครองเป็น 8 ตำบล 110 หมู่บ้าน ดังนี้ ตำบลจันทหาร 19 หมู่บ้าน ตำบลดินดำ 17 หมู่บ้าน ตำบลปาฝา 12 หมู่บ้าน ตำบลคงสิงห์ 18 หมู่บ้าน ตำบลม่วงลาด 12 หมู่บ้าน ตำบลผักแว่น 13 หมู่บ้าน ตำบลยางใหญ่ 10 หมู่บ้าน และตำบลแสนชาติ 9 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 48,344 คน แยกเป็นชาย 24,127 คน และหญิง 24,217 คน มีโรงเรียนสังกัดประถมศึกษา 30 แห่ง และโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2 แห่ง มีสถานีตำรวจภูธรอำเภอ 1 แห่ง และสถานีตำรวจภูธรตำบล 1 แห่ง มีอาณาเขตการปกครอง ดังนี้

ทิศเหนือ วิทยาลัยจัตวศาสตร์มหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3.6.2 การแพร่ระบาดของยาเสพติด

การแพร่ระบาดของยาเสพติด ได้รับข้อมูลจากปลัดอำเภอฝ่ายป้องกัน ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดในอำเภอจันทหาร ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของอำเภอจันทหาร จำแนกตามตำบล

ที่	ตำบล	ผู้ค้า	ผู้เสพ
1	ตำบลป่าฝาง	-	5
2	ตำบลยางใหญ่	-	11
3	ตำบลคงสิงห์	2	40
4	ตำบลจันทหาร	1	22
5	ตำบลดินดำ	1	16
6	ตำบลแสนชาติ	-	5
7	ตำบลฝักแว่น	1	22
8	ตำบลม่วงลาด	5	20
รวม		10	124

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผลการปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด

Rajabhat Mahasarakham University

1. จับกุม 20 ราย แยกเป็นผู้ค้า 2 ราย ผู้เสพ 13 ราย และผู้ต้องหา 5 ราย

2. การมาแสดงตนต่อทางราชการ แยกเป็นผู้ค้า 20 ราย และผู้เสพ 210 ราย

3. การบำบัดรักษา แยกเป็นรักษา 6 ราย และอบรม 2 ครั้ง 180 คน

3.6.3 ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อเอาชนะยาเสพติด

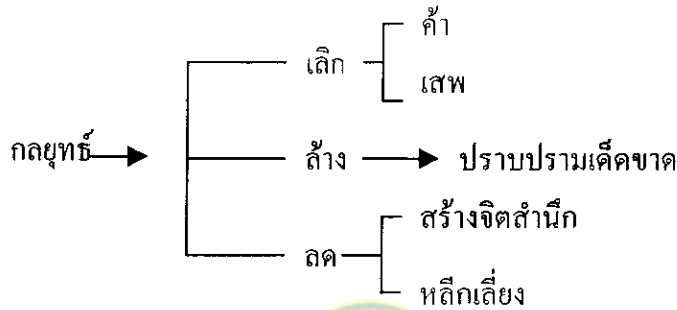
ยุทธศาสตร์เพื่อเอาชนะยาเสพติดนั้นจะใช้วิธีการรวมพลังประชาชนในอำเภอจันทหาร เพื่อล้างผลาญยาเสพติด สำหรับกลยุทธ์ใช้หลักการ 3 ล. ได้แก่ เลิก ล้าง ลด (ใช้วิธีการหลายรูปแบบ ทั้งการประชาสัมพันธ์และปราบปราม โดยให้ผู้ค้าเลิกค้า ผู้เสพลีกเสพ

เลิก หมายถึง การใช้วิธีการณรงค์ให้มาแสดงตนกับทางราชการให้ หยุดขาย และหยุดเสพ

ล้าง หมายถึง โดยใช้วิธีการปราบปรามอย่างเด็ดขาด

ลด หมายถึง การใช้วิธีการปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็นโทษของยาเสพติด

บุทศาสตร์ → รวมพลังคนอำเภอจ้งหารล้างปลาญยาเสพติด



แผนภูมิที่ 2 บุทศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อเอาชนะยาเสพติด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

อรอนงค์ หงษ์ชุมแพ (2538 : บทความ) ได้ศึกษาวิจัยความรู้เกี่ยวกับยาบ้าและการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 272 คน โดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussing) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเอง พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 43.0 หญิงร้อยละ 57.0 มีอายุเฉลี่ย 16.3 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 38.6 มัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 29.4 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 32.0 ศึกษาแผนการเรียนการสอนสายศิลป์ ร้อยละ 66.2 แผนการเรียนสายวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 33.8 มีผลการเรียนอยู่ในเกรด 2.01 – 2.50 จำนวนร้อยละ 44.1 พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาร้อยละ 66.2 มีมารดาเป็นผู้ปกครองใกล้ชิดที่สุด ร้อยละ 37.1 มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 2,000 – 4,000 บาท ร้อยละ 22.4 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับยาบ้าร้อยละ 95.6 โดยรับข่าวสารจากโทรทัศน์ ร้อยละ 95.0 รับจากอาจารย์ร้อยละ 79.6 และได้รับการชักชวนให้ใช้ยาบ้าร้อยละ 18.0 ความรู้เกี่ยวกับยาบ้า กลุ่มประชากรที่ศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับยาบ้าดีมาก เมื่อจัดระดับความรู้เป็น 5 กลุ่ม พบว่าร้อยละ 81.3 มีความรู้ระดับดีมาก ร้อยละ 14.0 มีความรู้ระดับดี ร้อยละ 4.0 มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 0.7 มีความรู้น้อย และไม่มีผู้ใดไม่มีความรู้เรื่องนี้เลย ประชากรกลุ่มศึกษามีความต้องการได้รับความรู้เพิ่มเติม ร้อยละ 94.1 โดยต้องการผ่านสื่อทางโทรทัศน์ ร้อยละ 68.0 และต้องการผ่านบุคลากรทางด้านสาธารณสุข ร้อยละ 62.9

วิริศรา วราลักษณ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารความรู้เรื่องยาเสพติดและการป้องกันสิ่งเสพติดจากสื่อมวลชน และสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นและห้องเรียนโดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเอง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลจากสื่อมวลชนทุกประเภทบ่อย และ มีระดับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด สำหรับเนื้อหาที่เข้าใจมากที่สุดคือป้องกันสิ่งเสพติดนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งเสพติดและการป้องกันสิ่งเสพติดแตกต่างกัน โดยพบว่า นักเรียนหญิงมีคะแนนสูงกว่านักเรียนชาย บุคคลที่สนทนาเรื่องสิ่งเสพติดและการป้องกันสิ่งเสพติดกับนักเรียนมากที่สุดพบว่าเป็นครู/อาจารย์ นั่นเอง

ธนวัน จันทศักดิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการรณรงค์ป้องกันการใช้ยาเสพติด ตามโครงการเพื่อนเตือนเพื่อนต่อความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดของนักเรียนใน โรงเรียนเพื่อนเตือนเพื่อน ในสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลวิจัยพบว่า

1. นักเรียนแกนนำ นักเรียนสมาชิกเพื่อนเตือนเพื่อน และนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเตือนเพื่อน โดยส่วนรวมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามเพศพบว่า นักเรียนเพศชายและนักเรียนเพศหญิง ในกลุ่มนักเรียนแกนนำ และนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเตือนเพื่อน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามระดับชั้นพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่มนักเรียนแกนนำ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มนักเรียนที่เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเตือนเพื่อน และนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเพื่อนเตือนเพื่อน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนแกนนำ นักเรียนสมาชิกชมรมเพื่อนเตือนเพื่อน และที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเตือนเพื่อน โดยส่วนรวมมีเจตคติต่อยาเสพติดไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า นักเรียนเพศชายและนักเรียนเพศหญิงในกลุ่มนักเรียนแกนนำ และนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเพื่อนเตือนเพื่อน มีเจตคติต่อยาเสพติดไม่แตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มนักเรียนเพศชายเพศหญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเพื่อนเตือนเพื่อน มีเจตคติต่อยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามระดับชั้น พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่มนักเรียนแกนนำ มีเจตคติต่อยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติระดับ .05 ส่วนในกลุ่มนักเรียนที่เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเดือนเพื่อน และนักเรียนไม่ได้เป็นสมาชิกเพื่อนเดือนเพื่อนมีเจตคติต่อยาเสพติดไม่แตกต่างกัน

3. นักเรียนแกนนำ นักเรียนสมาชิกชมรมเพื่อนเดือนเพื่อนและนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเดือนเพื่อน โดยส่วนรวมมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า นักเรียนเพศชายและนักเรียนเพศหญิงในกลุ่มนักเรียนแกนนำ และนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเดือนเพื่อน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มสมาชิกชมรมเพื่อนเดือนเพื่อนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามระดับชั้น พบว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มนักเรียนแกนนำ และนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเดือนเพื่อน มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดไม่แตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มนักเรียนที่เป็นสมาชิกเพื่อนเดือนเพื่อน และนักเรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนเดือนเพื่อนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผดุง แสงชัย และคณะ (2540 : 101-105) ได้ศึกษาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีพฤติกรรมเสพยาบ้า ปีการศึกษา 2540 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสพยาบ้าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 89.7 มีอายุ ตั้งแต่ 15-18 ปี อาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนไม่ได้มีพฤติกรรมเสพยาเสพติดมากที่สุด และในด้านการคบเพื่อนนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเสพยาเสพติด จะมีเพื่อนผู้ใกล้ชิดติดต่อยาเสพติดด้วย แหล่งในการซื้อขายยาเสพติดส่วนใหญ่หาซื้อขายยาเสพติดเอง และมีความคิดว่าราคาเสพยาเสพติดมีราคาแพงเกินไป สาเหตุของการเสพยาเสพติดเนื่องจากอยากทดลอง

ประทุม นวลเจียว (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ปัญหาเสพยาเสพติดของโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และ นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวม พบว่า ได้ดำเนินการทุกมาตรการทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้และวิชาการ ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียนมัธยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรณีศึกษา ศรีสัตยร์สนา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของกรมสามัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายปกครอง หัวหน้างานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อาจารย์แนะแนว อาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 160 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดในโรงเรียน โดยภาพรวมนั้นครูส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดโดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา หนังสือ นอกจากนี้ยังมีการชี้แจงเรื่องยาเสพติดจากโรงเรียน ครูเคยผ่านการอบรมเรื่องยาเสพติดจากกรมสามัญ และหน่วยงานนอกกรมสามัญ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายทั้งหมด นักเรียนชายใช้ยาเสพติดมากที่สุด สาเหตุสำคัญที่ใช้ยาเพราะเกิดการอยากลอง มีปัญหาครอบครัว และถูกชักชวน

2. การปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำโครงการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดตั้งทีมงาน การกำกับติดตาม การประสานงาน และการจัดกิจกรรมตามลำดับ

ชัชวาล สุขห่อ และคณะ (2542: 82-92) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และองค์ประกอบที่นำส่งผลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียน นักศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุประมาณ 15-18 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทการออกฤทธิ์โทษของสารเสพติดอยู่ในระดับดี องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการใช้สารเสพติดด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว บิดา มารดา ประกอบอาชีพ เกษตรกร ร้อยละ 63.5 ครอบครัวมีรายได้ระหว่าง 4,000 – 5,000 บาท ร้อยละ 45.6 ด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนพบว่า ครั้งหนึ่งของนักเรียน นักศึกษา มีผลการเรียนอยู่ระหว่าง 1.00 – 2.00 ด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับเพื่อน พบว่า เพื่อนที่คบหากันเป็นประจำ จำนวนครึ่งหนึ่งมีผลการเรียนพอใช้ และไม่เฉลย (ต่ำกว่า 2.00 – 2.50) พฤติกรรมของเพื่อนในการใช้ยาเสพติด พบว่า เพื่อนในห้องเรียนจะสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และเสพยาบ้า ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ส่วนใหญ่บิดามารดายังมีชีวิตอยู่ และความสัมพันธ์ในครอบครัวกันดีมาก ด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับตัวนักเรียน นักศึกษา พบว่า เคยมีพฤติกรรมหนีเรียน ขาดเรียน มาสาย สูบบุหรี่ การเสพยาเสพติดครั้งแรก ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาเหตุที่ใช้คือ อยากทดลอง ต้องการเข้ากับเพื่อนและเพื่อความสนุกสนาน

ยุทธ นุชสวัสดิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการครบทั้ง 8 ด้าน คือ การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก ด้านการพัฒนาการบริหารและการจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ด้านการรณรงค์ป้องกันยาบ้า ด้านการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ และด้านการวิจัยและประเมินผล เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมศักดิ์ คณาวราประเสริฐ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย ต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า โรงเรียนมัธยมมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นส่วนมาก รองลงมาคือ สารระเหย และกัญชา ตามลำดับนักเรียนที่ติดยาเสพติด มีทั้งนักเรียนระดับมัธยมต้น และระดับมัธยมปลาย และเป็นนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง สาเหตุที่แพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่โรงเรียน พบว่า นักเรียนเป็นผู้นำยาเสพติดเข้ามาเองเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา คือ บุคคลภายนอก และแม่ค้าในโรงอาหารนำมาจำหน่าย สาเหตุการติดยาเสพติดของนักเรียน พบว่า การอยากลอง ปัญหาคอบครัว สภาพแวดล้อมและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สำหรับการป้องกันยาเสพติดนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานราชการ โดยโรงเรียนจะต้องจัดทำแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดจัดประชุมชี้แจงแก่ผู้ปกครอง จัดกิจกรรมทางศาสนา จัดกิจกรรมแนะแนวให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติด จัดอบรมเรื่องปัญหายาเสพติดแก่นักเรียน ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนจะต้องออกเยี่ยมบ้านพักอาศัยของนักเรียน เพื่อหาทางป้องกัน และแก้ไข รวมทั้งครูและนักเรียนต้องให้ความร่วมมือกับตำรวจในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สถิติ กุลสอน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดหนองคาย โดยศึกษาจากกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองหนองคาย จำนวน 126 ราย และทำการศึกษาแนวทางการดำเนินงาน ป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ครูอาจารย์ และผู้บริหาร โรงเรียนในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จำนวน 82 ราย และ

นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพติด มีจำนวน 126 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 95.24 มีอายุระหว่าง 16-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.79 กลุ่มตัวอย่างอายุเฉลี่ย 16.22 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 54.76 และพักอยู่กับบิดา มารดา คิดเป็นร้อยละ 67.46 บิดา มารดา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมเสพติด ของนักเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. สภาพครอบครัว บิดา มารดา ญาติพี่น้อง เป็นแบบอย่างในการเสพติด ผู้ปกครองมีการศึกษาต่ำ ขาดความรู้ในการเอาใจใส่ดูแลบุตร

2. สภาพแวดล้อมของสังคมและชุมชน ที่นักเรียนอาศัยอยู่มีการเสพติด

3. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอื้อต่อการเสพติด และนักเรียนต้องการให้เพื่อนสนิท ส่วนประเด็น การศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานการป้องกัน การแพร่ระบาดของสารเสพติดพบว่าโรงเรียนดำเนินการ ดังนี้

3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการมีการประชุมวิเคราะห์หาสาเหตุ และแนวทางป้องกันอยู่เป็นประจำ

3.2 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

3.3 ร่วมกับหน่วยงานอื่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

3.4 จัดประชุมอบรมครู-อาจารย์ ให้มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

3.5 มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดผ่านสื่อต่างๆ ให้กับนักเรียน ผลจากการศึกษาแนวทางในการป้องกัน การแพร่ระบาดของสารเสพติด กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพติด พบว่า การป้องกันการใส่สารเสพติดดีกว่าการแก้ปัญหา เมื่อนักเรียนเสพติดแล้ว ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการป้องกัน การใช้สารเสพติดในกลุ่มเยาวชน มากที่สุด รองลงมาคือเพื่อน

รติวัน พิสัยพันธ์ และคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมที่มีผลต่อการเสพติด ในนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2543 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 730 คน พบว่า ลักษณะประชากร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 83.0 อายุเฉลี่ย 17-19 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 66.9 และมีภูมิลำเนาในพื้นที่ที่ศึกษา ร้อยละ 81.2 ส่วนใหญ่จำนวนพี่น้องในครอบครัว 2 คน

เผด็จ สกฤตโชติ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่

อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 388 คน ผลการศึกษา พบว่า อายุและการศึกษา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติดที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนเพศ ผลการเรียน รายได้ การพักอาศัย สถานภาพของครอบครัว และที่ปรึกษาปัญหา ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติดที่ระดับนัยสำคัญ .05

สุเมธี จันทร์หอม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในสถานศึกษา จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่เปิดสอน ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไป จำนวน 164 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า

1. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
2. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
3. สถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

4. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

5. สถานศึกษาในทุกสังกัด ของจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

มนูญ พงษ์พันธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารแพร่ระบาดของสารเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติภารกิจที่ 3 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนสีขาว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้วางแผนป้องกันแก้ไขปัญหาคารแพร่ระบาดของสารเสพติดในระดับมากถึงระดับมากที่สุด ได้ปฏิบัติกรดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติดมากถึงมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารแพร่ระบาดของสารเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนสีขาว มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เมทิวส์ (Matthews, 1974 : 53-58) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า พลังกลุ่มมากๆ จะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการชักนำให้นักเรียนระดับนี้ริเริ่มสูบบุหรี่

คอรีแมน และเปอร์ดริเซท (Cooreman and Perdrizet, 1978 : 483-486) รายงานว่า โรงเรียนที่มีครูสูบบุหรี่ จะมีอุบัติการณ์ของการสูบบุหรี่ของนักเรียนสูง และยังมีรายงานการวิจัยกล่าวว่าโรงเรียนที่มีนักเรียนสูบบุหรี่น้อย เนื่องจากโรงเรียนมีนโยบายที่เข้มงวดมากกว่าโรงเรียนที่ปล่อยปละละเลย

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พบว่า ยาเสพติดได้แพร่ระบาดเข้ามาสู่กลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะนักเรียนอย่างรวดเร็วและเพิ่มมากขึ้น ซึ่งกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติดมากที่สุดส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 15-18 ปี ทั้งหมดกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดดีมากทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย สาเหตุที่เสพยาเกิดจากความอยากรอง ปัญหาครอบครัว เพื่อนชักชวน ต้องการเข้ากับเพื่อน อยากสนุกสนาน ยาเสพติดได้มาจากการซื้อจากเพื่อน โดยโรงเรียนเองได้มีมาตรการป้องกัน คือ แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกัน ละเลิกปัญหาเสพยาเสพติด จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ร่วมกับหน่วยงานอื่น ชุมชน และผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แสดงให้เห็นว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกำลังพัฒนาขึ้น หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างพยายามที่จะลดปัญหาทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการป้องกันปัญหายาเสพติดในนักเรียน นักศึกษา ได้กำหนดนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ให้สถานศึกษาได้ดำเนินการ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่พบบางงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แต่พบความแตกต่างของเจตคติที่มีต่อเสพยาเสพติดระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในงานวิจัยของ ธนวัน จันทศักดิ์ และความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ต่อการดำเนินงานป้องกันเสพยาเสพติดในโรงเรียน ในงานวิจัยของ ประทุม นวลเขียว งานวิจัยของ ยุทธ นุชสวัสดิ์ และงานวิจัยของ มนูญ พยุงพันธ์ แต่เนื่องจากผู้วิจัยทำการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ทำการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ดังนั้นจึงสนใจศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับระดับการศึกษา คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ว่านักเรียนที่มีการศึกษาทั้ง 2 ระดับนี้ จะมีความคิดเห็นต่อการ
ดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาแตกต่างกันหรือไม่



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University